

The book cover features a light blue world map as a background. The map shows various countries with labels such as 'KAZAKHSTAN', 'MONGOLIA', 'LIBYA', 'CHAD', 'ETHIOPIA', 'SOMALIA', 'UGANDA', 'KENYA', 'TANZANIA', 'MALAYSIA', and 'INDONESIA'. A white rounded rectangle is centered on the map, containing the author's name and the title. At the bottom of the cover, there is a photograph of a lush green field in the foreground, with a dense line of dark green trees in the background under a clear sky.

Н.В. Лагодієнко

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГРАРНЕ ВИРОБНИЦТВО
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Н.В. ЛАГОДІЄНКО

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГРАРНЕ
ВИРОБНИЦТВО В УМОВАХ
ПОГЛИБЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ**

Рецензенти: Мудрак Р.П.	д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки Уманського національного університету садівництва.
Красноручський О.О.	д.е.н., професор, завідувач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.
Басюркіна Н.Й.	д.е.н., доцент, завідувач кафедри управління бізнесом Одеської національної академії харчових технологій.

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Харківського національного технічного університету
сільського господарства ім. Петра Василенка
Протокол № 2 від 31.10.2019

Лагодієнко Наталія Володимирівна

Національне аграрне виробництво в умовах поглиблення міжнародної інтеграції. Монографія. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2020 — 308 с.

В монографії досліджується широке коло питань розвитку національного аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції. Обґрунтовано методологічні та методичні засади і розроблено практичні рекомендації з формування та розвитку національного аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції, як стратегічної основи соціально-економічного розвитку регіонів України. Обґрунтовано об'єктивну необхідність аграрної реформи, ідентифіковано її суперечності та з'ясовано їх природу. Досліджено сталий розвиток аграрного виробництва, як модель людино- та екологічно-центричної економіки та визначено можливості й ризики для аграрного виробництва від зростання відкритості національної економіки. Узагальнено теоретико-методичні підходи до визначення ефективності аграрного виробництва в рамках концепції сталого розвитку, досліджено та адаптовано підходи до оцінки впливу інституційного сектору «інший світ» на умови й результати національного аграрного виробництва. Обґрунтовано напрями формування інституційного середовища аграрного сектору економіки, проведено оцінку економічної, соціальної та екологічної ефективності сталого аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції, визначено місце аграрного виробництва України в рамках світ-системної концепції. Розраховано ефект мультиплікатора-акселератора для оцінки розміру планового приросту аграрного виробництва з метою задоволення потреб внутрішнього ринку у дефіцитних видах продовольства, проведено прогнозування кількісних параметрів впливу ключових факторів зростання аграрного виробництва та розроблено інвестиційний механізм забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції.

Монографія складається з передмови, чотирьох розділів, післямови та списку використаних джерел. Матеріали монографії стануть у нагоді студентам вищих навчальних закладів, науковцям, викладачам, аспірантам, фахівцям та представникам різних сфер аграрного бізнесу, пересічним громадянам зацікавленим розвитком національного аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції.

ПЕРЕДМОВА

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ СУЧАСНИХ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

- 1.1. Концептуальні основи проведення аграрної реформи
- 1.2. Теоретичні засади та особливості сталого розвитку аграрного виробництва
- 1.3. Поглиблення міжнародної інтеграції – можливості та ризики для національного аграрного виробництва
- 1.4. Роль та необхідність розвитку рівня зовнішньоекономічної безпеки

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- 2.1. Методологічні засади дослідження ефективності аграрного виробництва в рамках концепції сталого розвитку
- 2.2. Методичні підходи до оцінки соціальної ефективності сталого аграрного виробництва
- 2.3. Передумови й напрями дослідження впливу інституційного сектору «інший світ» на умови й результати національного аграрного виробництва
- 2.4. Інституційне забезпечення аграрної галузі економіки

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ СТАЛОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- 3.1. Комплексна оцінка економічної ефективності сталого розвитку аграрного виробництва
- 3.2. Визначення особливостей соціальної ефективності сталого розвитку аграрного виробництва
- 3.3. Рівень екологічної ефективності сталого розвитку аграрного виробництва

РОЗДІЛ 4. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- 4.1. Використання підходів для забезпечення планового приросту аграрного виробництва
- 4.2. Прогнозування розвитку аграрного виробництва в умовах поглиблення міжнародної інтеграції
- 4.3. Концептуальні підходи до формування та реалізації стратегії інвестиційного механізму забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва

ПІСЛЯМОВА

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ПЕРЕДМОВА

Починаючи з моменту здобуття незалежності і досі в Україні триває аграрна реформа. Її об'єктивною причиною стала необхідність формування сучасної конкурентоспроможної моделі аграрної економіки. Кінцева мета таких перетворень - високопродуктивне ресурсоощадне виробництво, що спроможне повністю задовольнити внутрішні потреби у безпечній якісній сільськогосподарській сировині й продовольчій продукції, та розширити частку українських виробників на глобальному продовольчому ринку.

В ході реалізації реформи першими реформаторами були допущені помилки й прорахунки, причиною яких стала відсутність досвіду, опір реакційної частини суспільства, ринковий романтизм при гострому дефіциті повноцінних ринкових та державних інститутів, низький рівень ринкової культури сільськогосподарських товаровиробників, непослідовність державної політики підтримки аграрного сектору, корупційна складова розподілу бюджетних дотацій між товаровиробниками та багато іншого. До певної міри, це дискредитувало ідею аграрних перетворень. Однак, загострення глобальної продовольчої проблеми, в числі інших причин, зумовлене зростаючим дефіцитом ключових факторів аграрного виробництва – землі і води. Тому реформування господарського механізму аграрної економіки у напрямку розвитку приватної власності на землю і засоби виробництва є безальтернативним способом суттєвого підвищення економічної ефективності і раціонального використання обмежених ресурсів.

Гуманізація українського суспільства та побудова соціально-орієнтованої економіки європейського типу ставить надважливе і надважке завдання щодо реформування аграрної економіки – формування людино- та екологоцентричної моделі виробництва. Таке завдання може бути вирішене лише при умові вибору вектору сталого розвитку аграрного сектору. Складність поставленого завдання полягає в тому, що до його вирішення українське суспільство не готове ні матеріально, ні ментально. Матеріальна неготовність проявляється у тому, що

стала модель розвитку – це, за великим рахунком, еволюційний етап розвитку суспільного виробництва, який може бути реалізований постіндустріальним суспільством. Тобто, суспільством, яке пройшло індустріальний етап розвитку, акумулювавши необхідний досвід, знання, сформувавши необхідну кількість якісно нового - інноваційного капіталу, що відповідає шостому технологічному укладу. Ключовою ознакою останнього є екологобезпечне виробництво та відновлювальні джерела енергії. Натомість вітчизняне суспільне виробництво відстає від європейського щонайменше на два технологічних уклади. Українському аграрному виробництву, у багатьох галузях якого відбулося руйнування капіталу та деіндустріалізація, ще лише належить пройти індустріальний етап розвитку, перш, ніж сформується база для постіндустріального. Ментальна неготовність спричинена тим, що переважна більшість українського населення неможливо. В числі іншого це виявляється у незбалансованому харчуванні: переважанні дешевших вуглеводоємних продуктів рослинного походження та дефіциті дорожчих продуктів тваринного походження і свіжих вітамінорічних продуктів харчування. На нинішньому етапі підвищення кількісних та якісних параметрів продовольчого споживання може бути реалізовано лише при умові використання індустріальних технологій аграрного виробництва – масовий випуск та економія на масштабі дозволять стабілізувати продовольчі ціни. Все ж таки це не модель сталого розвитку, хоч в стані перманентної соціально-економічної нестабільності переконати незаможних споживачів переплачувати за екологічно безпечну продукцію – завдання дуже важке, якщо взагалі можливе.

Разом з тим, накопичення деструктивних екологічних та соціальних чинників, за умови використання традиційних індустріальних технологій, в майбутньому може призвести до катастрофічних наслідків у сфері аграрного виробництва. Через це перехід до сталого розвитку – це не данина моді, а безальтернативний життєвонеобхідний вектор розвитку аграрної економіки.

Ще одним фактором, який зумовлює збільшення мінливості національного аграрного виробництва є зростання відкритості національної економіки. Дія

фактору проявляється у багатьох напрямках. Насамперед, слід відмітити скорочення економічного суверенітету державної адміністрації – Україна, ставши членом міжнародних економічних організацій, автоматично погодилася на скорочення регулятивних засобів, які суперечать правилам цих організацій. Це суттєво ускладнює вирішення стратегічного завдання державного регулювання – забезпечення функціонування аграрного виробництва у національних інтересах. Проявляється дана проблема у посиленні суперечності між спрямуванням продукції вітчизняних виробників на експорт та для потреб внутрішнього ринку. Слід очікувати на її загострення у зв'язку із зростанням глобального дефіциту продовольства. Наступною проблемою в даному контексті є посилення конкурентного тиску закордонних виробників на українських аграріїв. На внутрішній ринок надходить субсидована продукція європейських виробників. Це порушує умови справедливої конкурентної боротьби. Продовженням даної проблеми є погіршення умов торгівлі – Україна експортує переважно сільськогосподарську сировину, а імпортує напівфабрикати та готову продукцію. Таким чином за вітчизняним аграрним виробництвом закріплюється статус сировинного додатку економік розвинутих країн тощо.

Ці та інші проблеми вимагають розробки та реалізації нових підходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку вітчизняного аграрного виробництва, при одночасній мінімізації ризиків та максимізації переваг від зростання відкритості національної економіки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані автором теоретико-методологічні та практичні рекомендації дають можливість застосувати комплекс системних управлінських заходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку вітчизняного аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки.